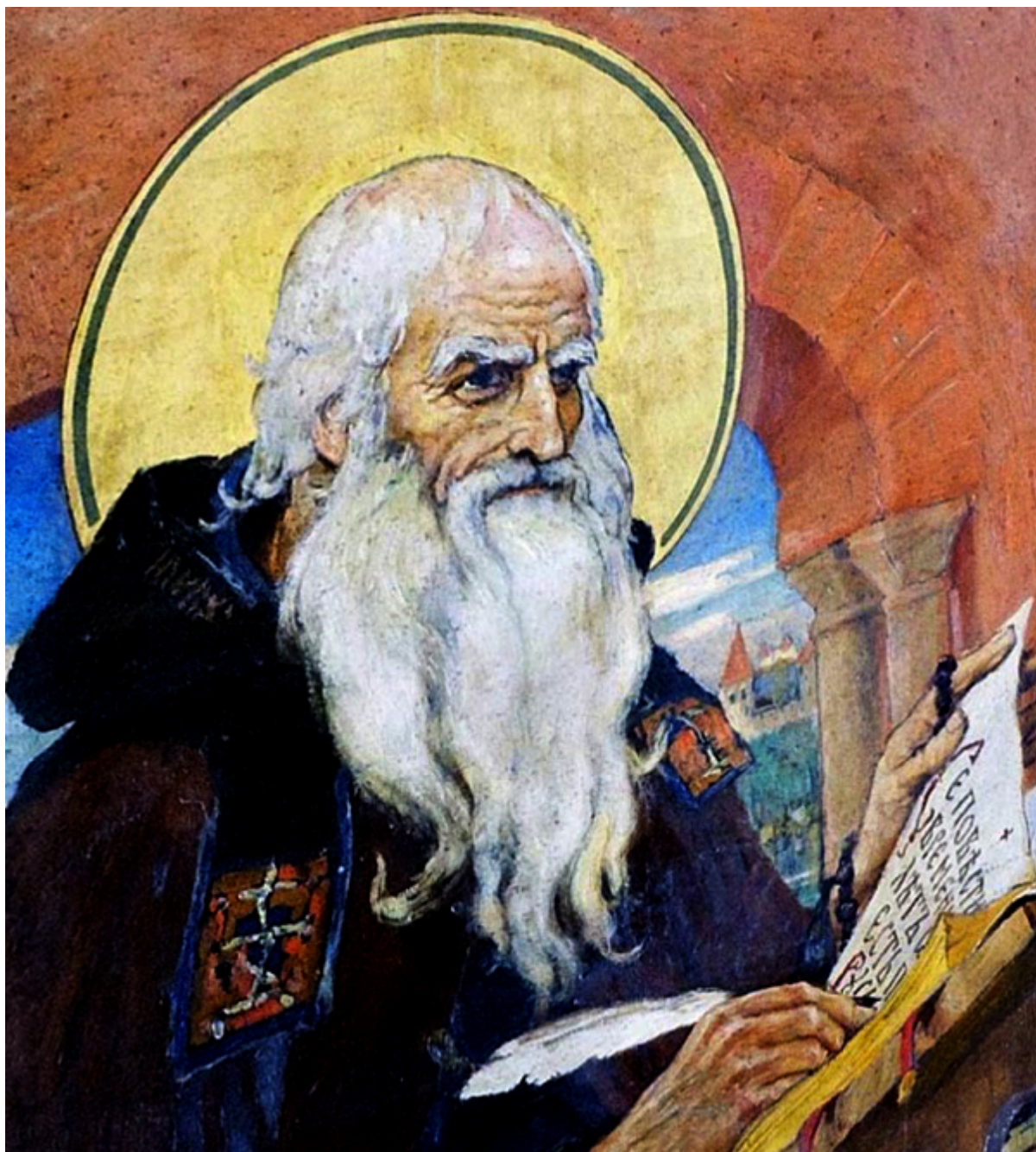

Преподобний Нестор Літописець (1056-1114). Перший руський історик

Нестор Літописець, також Нестор Печерський, Нестор Київський (1056-1114) – давньоруський літописець кінця XI – початку XII століть, чернець Києво-Печерського монастиря. Традиційно вважається одним з авторів «Повісті временних літ», що має

фундаментальне значення для руської та загальнослов'янської історії і культури. Канонізований Руською Православною Церквою в лику преподобних.

Коли преподобний Антоній мовчав в печері, а блаженний Феодосій будував монастир, блаженний отець наш Нестор прийшов до них, бажаючи долучитися до святого ангельського чернечого образу. Йому було тільки сімнадцять років.

І тоді ще, не будучи ченцем, він звик до всіх чернечих добродітностей: до чистоти тілесної і душевної, вільної вбогості, глибокого смирення, беззаперечного послуху, суворого поста, безперервної молитви, невсипущого бдіння і інших равноангельських трудів, якими він у всьому наслідував життя самих першоначальників святих Печерських – Антонія і Феодосія. І від цієї святої двійці він в квітучій своїй юності приймав з любов'ю всяку заповідь, як дитя молоко від перс, і як спраглий олень воду з двох джерел, які протікають посеред гір в печерах. У писаннях своїх він показує, що мав велику любов до тих преподобних засновників: «не словом, ані язиком, але ділом та правдою...» (1Ін. 3:18) і що він гаряче прославляв Бога устами і душею своєю, так як бачив світлі добрі справи тих двох великих світил руського неба.

Після ж чесної перед Господом смерті тих преподобних отців блаженний отець наш Нестор не тільки помер для світу справами мирськими, що ще передусім зробив він, проходячи спокуси, але і мирським образом, і прийняв святий ангельський чернечий образ від преподобного Стефана, ігумена Печерського, потім ним ж був зведений на ступінь диякона.

І тоді, побачивши на собі подвійний сан, іночеський і дияконський, з кожним днем збільшував добродітності свої, умертвлюючи всі тілесні пристрасті і творячи всяку істину, щоб не бути плотським, але духовною людиною, істинним рабом і поклонником Божим, знаючи добре слово Самого Господа: «Бог є Дух, і ті, що Йому вклоняються, повинні в дусі та в правді вклонятись» (Ін. 4:24).

Духа неприязні, в якому немає істини, що не поклоняється Господу, він перемагав – як то можна судити по писанню його – найбільше невимовним смиренням, бо скрізь, упокорюючи себе, називає себе негідним, грубим, невігласом, сповненим безлічі гріхів.

Коли ж, по натхненню Божому, братія уклала раду викопати чесні мощі преподобного Феодосія і принести їх з печери під святу Печерську церкву, тоді в цьому послухові першим був блаженний Нестор. І з великою вірою і молитвою потрудившись над копанням всю ніч, викопав святому Печерському монастирю дорогоцінний цей бісер, чесні мощі преподобного Феодосія, і ізнес їх перед печерою, і був свідком, як каже сам, великих чудес, що сталися тоді.

Він пожив доволі років, працюючи в справі літописання. Головним подвигом життя преподобного Нестора було складання «Повісті минулих літ».

«Се повісті минулих літ, звідки пішла Руська земля, хто в Києві почав першим княжити і звідки Руська земля бере початок», – так з перших рядків визначив мету своєї праці преподобний Нестор.

Надзвичайно широке коло джерел, осмислених з єдиної, суворо церковної точки зору, дозволило преподобному Нестору написати історію Русі як складової частини і всесвітньої історії, і історії спасіння людського роду.

Преподобний Нестор викладає історію Православ'я на Русі в головних моментах його становлення. Він говорить про перше згадуванні руського народу в церковних джерелах; оповідає про створення слов'янської грамоти святими рівноапостольними Кирилом і Мефодієм, про хрещення святої рівноапостольної Ольги в Константинополі.

Літопис преподобного Нестора зберіг нам розповідь про перший православний храм в Києві, про сповідницький подвиг святих варягів-мучеників, про «випробування вір» святим

рівноапостольним князем Володимиром і, найголовніше, про Хрещення Русі в 988 році.

Першому руському церковному історику зобов'язані ми відомостями про перших митрополитів нашої Церкви, про виникнення Печерської обителі, про її засновників і подвижників.

Преподобний Нестор помер близько 1114 року, заповівши Печерським ченцям-літописцям продовження своєї великої праці. Його наступниками у літописанні стали ігумен Сильвестр, який надав сучасного вигляду «Повісті минулих літ», ігумен Мойсей Видубицький, який продовжив її до 1200 року, нарешті ігумен Лаврентій, який написав в 1377 році найдавніший з числа списків, які дійшли до нас, що зберегли «Повість» преподобного Нестора.

Час преподобного Нестора був нелегким як для держави, так і для Церкви. Русь краями князівські міжусобиці, степові кочівники-половці хижими набігами розоряли міста і села, уганяли в рабство людей, спалювали храми і обителі. Преподобний Нестор був очевидцем розгрому Печерської обителі в 1096 році. І в його літописі дається богословське осмислення нашої історії. Духовна глибина, історична вірність і патріотизм «Повісті минулих літ» ставлять її в ряд найвищих творінь світової писемності.

Моці подвижника спочивають в Ближніх печерах, де їх з 1638 року вказують на картах. У 1826 році над святинею встановлена мідна визолочена дошка з ім'ям угодника Божого, яка надіслана Товариством історії та старожитностей.

Окремо пам'ять святого звершується 9 листопада (27 жовтня за старим стилем), в день святого мученика Нестора Солунського.